

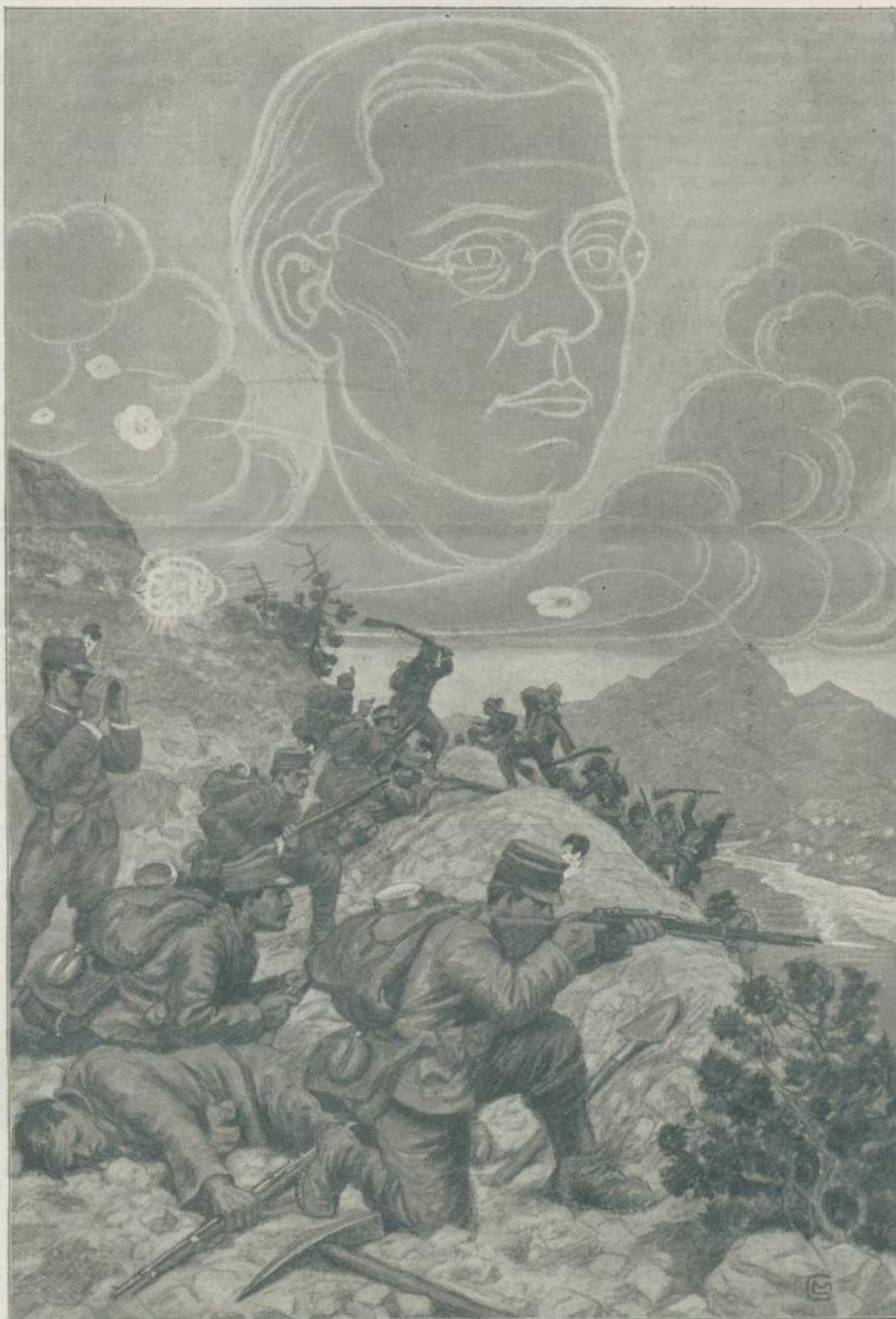
ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8.-, ZA DIJAKE KRON 6.-; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.-, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 30. SEPTEMBRA 1915 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 5.

Moj dom je lep, moj rod krepak,
za robstvo ni rojen junak . . .

Original razglednice
V. skupine „Vojske v slikah“.

➡ Slovenci! Poslužujte se pri vsaki priliki razglednic »Vojska v slikah«. ➡

Bitka pri Waterloo-u.

Spisal A. L. Kielland, poslovenila Berta Vitek.

(Dalje.)

3.

»In zdaj pojdite z menoj in večerjajte pri nas,« je dejal kapitan. »Moja hiša je sicer mirna, a jaz mislim, da mlad človek Vašega značaja nima nič proti, če more preživeti večer v tihi družini.«

Ivanovo srce je slišno bilo veselja; sprejel je povabilo na njemu lasten ponižni način in kmalu sta bila na potu k številki 34.

Kako se mu je danes vse posrečilo! Šele pred malo urami jo je komaj prvič videl; in zdaj bo prišel kot poseben ljubljeneč njenega očeta v hišo, kjer bo preživel večer v njeni družbi.

Čim bliže sta prihajala št. 34, tem živeje si je predstavljal očarujočo podobo gospodične Šrape: blondinka, z mali kodrčki na čelu, vitka postava in modre poredne oči.

Njegovo srce je plalo, da je komaj govoril; ko je stopal po stopnicah, se je moral držati za ograjo; vsled njegove prevelike sreče ga je napadala omotica.

V sobi, bila je velika, v sobi nista našla nikogar. Kapitan je šel vun, da bi poiskal gospodično, in Ivan je slišal njegov klic: »Betil!«

Betil! Kako nepopisno lepo ime in kako je sodilo ljubkemu bitju!

Srečni zaljubljenec je že videl v mislih, kako bo to lepo, ko bo prišel opoldne od dela domov in bo zavpil v kuhinjo: »Betil, ali je kosilo pripravljeno?« V tem hipu je vstopil kapitan s svojo hčerko. Stopila je k Ivanu, podala mu roko in ga prisrčno pozdravila.

»Toda,« je rekla, »oprostiti mi morate, če moram takoj nazaj, kajti ravno pripravljam jajčjo jed in to ni šala, verujte mi!«

S tem je brzo izginila; kapitan je tudi šel po drugo suknjo, in Ivan je bil spet sam.

Srečanje je trajalo morda samo par sekund in vendar se je Ivanu zdelo, da se je v teh par trenutkih pogreznil za tisoč, tisoč sežnje v zemljo. Oprijel se

Po prvem presenečenju je začela v Ivanu divjati kri. Polastila se ga je strašna bolest, jezil se je na kapitana Šrapeja, na strica Frederika, na Wellingtona in na ves svet.

V prvem hipu bi bil najrajši razbil veliko zrcalo in vse pohištvo ter se nato

Naše gorske čete na težavnih prehodih.

vrget na cesto — potem ga je obšla misel, da bi vzel čepico in palico, planil po stopnicah iz hiše in nikdar več ne prišel; — ali — na vsak način je sklenil, da se

starec obljubil na povratku s trdnjave, da mu bo med večerjo razložil vojaške vaje pri šomu.

»Prosim, k mizi!« je zaklicala gospodična Šrape in odprla vrata v obednico, kjer je gorela svetilka.

Ivan je moral jesti, kajti lačen je bil; toda venomer je strmel na krožnik in malo govoril. Raditega sta se z začetka pogovarjala oče in hči. Kapitan je menil, da je ponižni, mladi fant v zadregi radi gospodične Beti, zato ga je pustil na miru, da se opogumi.

»Zakaj pa nisi povabila za nocoj gospodične Blech; jutri že odpotuje?« je dejal starec. »Zaigrali bi našemu gostu četveročno na klavir.«

»Ko je bila danes dopoldne pri meni, sem jo prosila, naj ostane, toda bila je že povabljen na večerno družbo k drugim znancem.«

Ivan je napel ušesa; mogoče sta govorila o dami, o dami, ki...

»Saj sem ti pripovedoval, da je bila pri meni na trdnjavi, da bi se bila poslovala,« je nadaljeval kapitan. »Uboga deklica! Res mi je žal radi nje.«

Torej ni bilo več dvoma!

»Oprostite« — je vprašal Ivan — »ali se pogovarjate o neki dami kodrastih las in velikih, modrih očih?«

»Seveda!« je odvrnil kapitan, »ali poznate gospodično Blech?«

»Ne —,« je odvrnil Ivan, »prišlo mi je na misel, da bi mogla to biti dama, ki sem jo videl okoli poldneva na trdnjavi.«

»Da, ona je bila!« je dejal kapitan. »Zelo ljubka deklica — ali ne?«

»Zelo ljubka dama,« je prepričano odgovoril Ivan — »ali jo je zadela kakšna bridkost? Gospod kapitan ste omenili, da — —«

»Da, glejte! Ona je bila več mesecev zaročena —«

»Devet tednov« — mu je segla v besedo gospodična Beti.

»Res? Ti? Samo tako kratek čas? No, radi mene. In no, zadnje dni je njen zaročenec stvar razbil. Raditega bo za nekaj časa odpotovala, k sorodnikom v Westerland, kakor se meni zdi.«

Ona je bila torej zaročena — sicer samo devet tednov; toda — Ivan je po-

Otok Pelagruž v Dalmaciji.

1. Pogled na otok z južne strani.
2. Svetilnik, ki je pa sedaj razrušen.

je z obema rokama starega, visokega stola; ni mogel ne poslušati ne misliti, a kar mehanično je nešteto krat ponavljal: »To ni bila ona — to ni bila ona!« ...

Ne! To ni bila »ona«. Dama, ki jo je ravno zdaj videl in ki je torej bila prava gospodična Šrape, ni imela nobenega zlatega kodra. Nasprotno! Imela je črne lase, ki so bili na obeh straneh gladko počesani nazaj. In oči ni imela modrih, porednih, temuč resne, temno sive, kratkomalo, ljubljene deklici je bila tako nepodobna, kolikor je sploh mogoče.

ne bo mudil v hiši več, kolikor je najbolj nujno potreba.

Potem se je počasi, počasi umiril, a objela ga je tiha žalost. Občutil je nepopisno bolest razočaranja v svoji prvi ljubezni, in ko je slučajno uzrl svoj obraz v zrcalu, je sočutno zmajal z glavo.

Preoblečen in najboljšje volje je vstopil kapitan. Začel je pogovor o dnevni politiki. Ivan je s trudom dajal kratke, splošne odgovore; bilo mu je, kakor bi bila vsa zanimivost iz kapitana Šrapeja izpuhtela. In zdaj mu je prišlo na misel, da mu je

znal ljudi in že odpoldne je bil dognal, da njena čustva do prejšnjega ženina niso bila izraz prave in pristne ljubezni, zaradi tega je dejal:

»Če je res ona tista dama, ki sem jo videl dopoldne, se zdi, da je ona stvar vzela bolj od lahke strani.«

»To je ravno, ker ji jaz predbacivam,« je dejala gospodična Beti.

»Zakaj pa?« je nekaj ostro vprašal Ivan, kajti prav nič mu ni ugajal način, kako je mlada dama delala svoje opazke. »Ali bi bilo boljše, da se žalosti do smrti?«

»Ne, gotovo ne,« je odvrnila gospodična Šrape, »toda po mojem mnenju bi bila pokazala več značajnosti, če bi jo bilo obnašanje zaročenca napolnilo z večjim ogorčenjem.«

»Meni se pa zdi, da je največja značajnost, če človek ne goji ne sovraštva ne zaničevanja; kajti moč žene tiči v odpuščanju,« je dejal Ivan, ves zgovoren, ko je zagovarjal svojo ljubljeno.

Gospodična Beti je menila, da bi bila mladina vse bolj oprezna, če bi se ljudje ob tolikrat razdrti zaroki malo bolj razjezili.

Ivan pa je menil: če kdo izmed zaročencev spozna, da je napravil pomoto, — če uvidi, da to, ker je smatral za ljubezen ni resnica, pristna, prava ljubezen, mora ne samo podvzitati, da razmerje konča, temuč tudi smatrati za svojo dolžnost, odpuščati, oprostiti in kolikor mogoče malo govoriti o tem, da se, čim prej tem bolje, popolnoma pozabi.

Gospodična Beti je naglo odgovorila, da ne matra za dobro, če se mladi ljudje vzamejo »za poskušnjo« in se pri tem ogledujejo za pravo ljubeznijo.

Ta opomba je Ivana zelo, zelo razdražila. Toda ni imel časa, da bi odgovoril, kajti tisti hip se je dvignil kapitan od mize.

Gospodična Šrape je imela nekaj na sebi, česar ni mogel trpeti, in vsled jeze nad njo je za hip pozabil žalostno novico, da bo ljubljena — gospodična Blech — odpotovala drugo jutro.

Priznati je moral, da je kapitanova hči lepa, zelo lepa; videlo se je, da je dobra gospodinja in razumna deklica, videlo se je, da je skrbela za svojega starega očeta z gniljivo skrbjo. In vendar je dejal Ivan: »Ubožica, ki je ne bo nihče vzela!«

Kajti manjkala ji je tista brezpomorna mičnost, ki tako očara na mladi deklici; če je govorila, je govorila s skoraj razžaljivim mirom in zanesljivostjo. Nikdar ni začela s tistimi srčkanimi, polpretrganimi stavki: »Da, jaz ne vem, ali me razumete. Tako malo ljudi me

razume... Ne vem, kako bi rekla... toda jaz čutim to, samo čutim...« Kratko in malo, o tisti nezavedni, skrivnostni lepoti, ki je najlepši kras dame, o tem ni bilo pri gospodični Šrape nobenega sledu.

Povrh tega jo je pa sumničil, da je »učena«. In v tem moramo vendar vsi pritrditi Ivanu. Če hoče žena izpolnjevati svojo nalogo v življenju, biti namreč žena svojemu možu, potem ji ni potreba, da zna kaj drugega nego to, kar želi mož, vse drugo je zelo dvomljive vrednosti.

Ivan je bil strahovito slabo razpoložen. Bila je šele osma ura in zdelo se mu je, da se pred pol deseto ne sme posloviti. Kapitan je bil spet prisedel in se pripravljaj, da bi začel z vojaškimi vajami. Ni bilo mogoče uteči, Ivan je moral sesti na njegovo stran.

Njemu nasproti je sedela gospodična Beti s knjigo in šivanjem. Sklonil se je in odkril, da je roman iz najnovejše literature. Bilo je ravno tisto delo, ki ga je

Ivan hvalil na vsa usta, kadar je hotel dati svojim nazorom nekoliko poleta. Toda to knjigo najti v rokah mlade dame — to ga je jezilo.

In ko ga je gospodična Beti vprašala, ali mu roman ugaja, je odgovoril, da je to ena izmed knjig, ki jih smejo čitati samo gospodje z zreliimi nazori in solidnimi mislimi — najmanj pa spada knjiga v roke kakšni dami.

Videl je, da je dama zardela in sam je čutil, da je bil nedostojen. Toda bil je v tako usodnem razpoloženju in vrh tega se je jezil nad to majhno gospodično, ki ga je prekašala.

Jezil se je in se dolgočasil; da je bila mera njegovih muk polna, je zaukazal kapitanu koru B. naj »krit v temi« začne prodirati.

(Dalje.)

☛ Darujte za „Rdeči križ“! ☛

Reka Marica kot nova meja med Bolgarsko in Turčijo.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

»Dobri mladenič,« je dejal dobri, stari duhovnik. »Želel ste, da bi govoril z menoj. Ali Vam je bolje?«

»Mnogo bolje, hvala Vam,« je odvrnil gospod Maxwell v tako prisiljenem tonu, da je duhovnik skoraj mislil, da ga ni želel ter da je on sam žrtev pobožne zvijače. Njegovim ušesom, ki so bila vajena prijaznih, ljubkih in priliznjenih glasov njegovega ljudstva, se je zdel odgovor mrzel in neprijazen.

»Bil ste zelo bolan, kakor sem slišal,« je nadaljeval.

»Zelo bolan! Povrnitev oziroma ponovitev stare bolezni.«

»Le pogum! Pač imate dobro oskrbo?«

»Vse mi store, kar more ljubezni polna skrb. Zdravnik me je hotel spraviti v bolnišnico za uboge, a ti dobri ljudje niso dovolili.«

»Bog jih blagoslovi!« je dejal oče Cosgrove. »Žato bodo prejeli svoje plačilo. Tujec sem bil in sprejeli so me. Toda, ali nimate nobenega prijatelja, sorodnika, staršev ali morda sestre, kateri bi pisal in ji poročal o svojem položaju?«

»Jaz nimam nikogar, prav nikogar.«

»Pred nami se Vam ni treba bati,« je dejal oče Cosgrove. »Vaša skrivnost je pri teh dobrih ljudeh prav varna. Nihče ne bo izvedel, da ste tukaj, razen če hočete sam.«

Vsled teh besed je gospod Maxwell osupnil. Ali so res odkrili njegovo skrivnost? Ali so ti ljudje izvedeli, kdo je v resnici? In — oh, strašna misel! — ali je v tem tičala razlaga njihovih dejanj? Ta misel ga je v resnici pretresla z grozo. Zanj bi to bila odkritev hinavskega mišljenja pri ljudeh, pri katerih je videl do zadnjega hipa samo plemenitost. Toda mogoče je tudi, da se moti. Skrbno se je hotel zagotoviti.

»Jaz nisem ničesar slabega naredil,« je rekel. »Če sem rad postal hlapec, potem mi te pravice nihče ne more kratiti.«

»Seveda ne, seveda ne! In po vsem, kar smo slišali, ste svojo dolžnost vestno in pošteno izpolnili. Na vsak način bi Vi ne videl rad, da izve svet, kje ste, to se pravi, da ste tukaj. Mogoče so pa ljudje, ki Vas iščejo in pogrešajo. Vi pa ostanete rajši tukaj.«

»Do sedaj nisem še videl, da bi bil jaz za koga predmet zanimanja,« je dejal gospod Maxwell, ki je postal že ves nemiren. »Ljudje bodo marsikaj uganili o meni, a jaz se ne brigam, dokler me puste v miru.«

»To imate prav, to imate prav. In mogoče se ljudje s svojim ugibanjem motijo.«

»Kaj mislijo ljudje, oče?«

Prvikrat je rabil izraz, ki ima tak pomen za irsko ljudstvo; skoraj mu je bil zastal v grlu. A srce starega duhovnika je še bolj omehčalo.

»Najbrž in morda bi Vam ne smel povedati, in upam, da niste razžaljen. Ljudje imajo to bolj za nekaj pohvalnega kakor pa

Begun.

Spisal M. Skowronek. — Prevel Ivan Cesar.

(Dalje.)

»Vzemite me na poskušnjo, dragi gospodar, za nekaj tednov! Ne zahtevam drugega kot hrano in nekaj kopejk za tobak.«

Kmet se ni mogel odločiti, pa je vprašal: »A zakaj si pobegnil?«

»Gospodar! Lipovljanin sem. Moja vera mi zabranjuje ubijati. Vzel sem puško in se vežbal z njo, ker bilo je še v času miru. No, tedaj je bil poslan naš polk na vstaše in upornike. Takoj prvi dan je ujela naša prva stotnija osemnajst kmetov, ki so oropali neko vlastelinsko posestvo. Prihodnjega dne zjutraj bi morali biti ustreljeni. Moja stotnija je bila odrejena zato. In še tisto noč sem pobegnil iz tabora...«

Kmet je prikimal z glavo. »Da, da hudo je pri vas, hudo. — Ali jaz ne morem vsakega vašega begunca sprejeti v službo. Ni dneva, da ne bi prišel kateri tu mimo. Ali morda vem, kdo si? Nimaš potnega lista, nimaš županovega izprijave...«

»Gospodar, pošten človek sem.«

»To reče lahko vsak. Ali morda vem, da mi ne boš neke noči odpeljal konj iz hleva?«

»Ne bom. Saj se ne morem več vrniti preko meje.«

»Ali nas pobiješ vse skupaj ponoči s sekiro, pa jo odkuriš z denarjem?...«

»Mene Fedor ne bo ubil,« se oglasi deček, »pa tudi tebe ne, in mame tudi ne!...«

Rus je pokleknil in objel s solznimi očmi ljubega dečka.

»Prosi tudi ti zame! Gospodar, na dušo tega otroka, ki mi je tu prvi pomagal, vam prisežem, da sem pošten človek...«

In Fedor je ostal. Mali Drago je prosil zanj. Bil je edinec in starši mu niso nikoli odbili njegove prošnje. Pomiril je tudi Trino, ki se je zvezila prav na hudo, s tem da ji je rekel, da je vzel oče begunca samo na poskušnjo. Toda Trino je tudi čisto napadel.

»Povej mi, Trina, zakaj si dala včeraj Dudi tolik kos slanine? Mama, bilo je gotovo za pol kilograma, če še ne več. In štiri šila žganja mu je natočila Trina. Potem se pa čudite, če Duda vedno spi...«

Jezikava Trina je morala sedaj seveda molčati.

Ali v srcu ji je rastlo od dne do dne silno sovraštvo na begunca. Fedor se je

Náš prestolonaslednik nadvojvoda Karol Franc Jožef pregleduje vojno mornarico. (1. admiral Haus; 2. puljski pristaniški zapovednik admiral Hmelarž; 3. kontreadmiral Rodler.

K odgodenju ruske dume. Tavriška palača v Petrogradu zborovališče državne dume.

kmalu popravil in delal za dva. Zjutraj, še preden je vstal Duda, je izmlatil že nekaj vrst snopov.

Kmet je opazil, da mu je prejšnji sluga nepotreben, pa ga je odpustil. To je Trino grozno razjezilo, ker se je bala, da bi se ji ta čedni udovec ne izneveril. Seveda je imela polno ruto prištedenega denarja in tudi njena postelja je bila vsa v mehkih blazinah in pernicah, toda v vasi je bila mlada in lepa udovica, ki se je tudi zagledala v njenega Dudo. In ta je imela tudi svojo hišico in tri jutra zemlje...

In tudi sam hlapec je gledal neprijazno Rusa. Prej sta on in Duda lenarila kakor v stavo, a kmet je zatiskal obe očesi, ker je bilo zelo težko dobiti dobre posle. Sedaj, ko je imel pridnega Rusa, je mogel mirne vesti odpustiti oba hlapca ob svetem Martinu.

Fedor se ni oziral ne na zlobna početja, s katerimi mu je grenil hlapec živ-

za zločin; utepli so si v glavo, da ste bili pri vojaki.

»Res?« je dejal gospod Maxwell smeje.

»Da, in da ste se po francosko poslovili.«

»To mnenje je tudi meni prišlo na ušesa. Ali je to vse?«

»To je vse. In ljudje ne smatrajo, kakor rečeno, za velik pregrešek.«

»Ljudje se zelo motijo,« je dejal gospod Maxwell. »Jaz nisem bil nikoli v službi Nj. Veličanstva, in tudi rokam pravice se ne odtegujem.«

»To daje zadevi drugačno lice,« je dejal oče Cosgrove. »In no, zakaj ste me zahtevali?«

Zdaj je bil v zadregi gospod Maxwell; za vse na svetu bi ne bil mogel razložiti nenadnega, prav posebnega občutka, ki ga je imel, ko je velel poklicati starega duhovnika. Odvrnil je zmedeno:

»Človek se čuti tukaj zapuščenega. Nobenega duhovnika mojega veroizpovedanja ni v bližini, a jaz hrepenim po sočutni besedi nekoga, ki me razume. Saj Vam nisem nadležen?«

»Ne, ne, moj ljubi prijatelj. Vsak med nami si želi prijateljskega občevarja, najsi bo še tako ponižen. Z veseljem pridem in večkrat pridem, če vem, da Vam morem izkazati kakršnokoli uslugo. Ali imate res vse, kar rabite?«

»Da. Mleko pijem in mleka se lahko dobi, dasi so morali odgnati živino v gore. Ta mlada deklica ima roko lahno kot vzmet. Nobena izvežbana strežnica mi še ni stregla s tako nežno skrbnostjo.«

»Bog jih blagoslovi vsi!« je dejal navdušeno oče Cosgrove. »Saj vedno to dela, celo že na tem svetu. Ti dobri ljudje! Vsled preizkušenj, ki prihajajo nad nje, postajajo še bolj usmiljenega srca.«

»Ali boste torej prišli?« je boječe vprašal gospod Maxwell. Oče Cosgrove je prikimal. Nato je gospod Maxwell nadaljeval:

»Enkrat Vam bom razkril svojo skrivnost. Ali mi boste takrat pomagali?«

»Imam že mnogo skrivnosti, ki težijo moje srce; ne želim si novih. Če Vam pa morem pomagati, se bo zgodilo.«

»Za Vašega ljudstva voljo,« je dejal gospod Maxwell in mu podal vročo roko.

Duhovnik se je zelo začudil. Ali niso bile to ravno iste besede, s katerimi je gospod Hamberton prosil za njegove obiske?

XVI. Pismo iz Indije.

Kalkuta, 21. oktobra 189—.

Carissima!

Tvoje pismo je došlo ravno v pravem času. Prijetno Ti bo, če boš slišala, da je zabranilo, da se ni eno življenje, namreč moje — vsled nehanja utripanja žile ali kapi ločilo iz tega strašnega bivanja, imenovanega življenje.

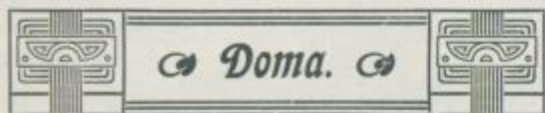
To je prišlo tako. Kakor veš, imamo tu strašen čas, v katerem moramo vdihovati samo soparo in večkrat še okuženo pri 120 Fahrenheitovih stopinj. Res, imamo pač v ledu shlajene pijače, škandale in zgodbe ter druga slična dražilna sredstva, ki nam nekoliko lajšajo življenje; toda so časi, ko vzbudi majhno zanimanje za življenje edino le kakšen velik potres. In v takem hipu sem, leže na gugalni mreži, prejela Tvoje pismo. Bila sem vsa, popol-

ljenje, ne na grde besede jezikave Trine. Zdelo se je, kakor da bi ta človek ne imel nobenega žolča. Mirno je vršil svojo dolžnost, in delal še preveč. Trini ni bilo treba nanositi ne drv, ne vode, ker vse to ji je nanosil Fedor v kuhinjo. Morda bi jo bil v drugih okoliščinah pridobil zase, da ga ne bi tako zasledovala s svojo jezo, ali nihče drugi kot on bo kriv, da jo bo zapustil še zadnji njen ženin. Tudi hišna gospodinja se je naveličala večnega opravljanja in psolvk jezikave Trine. Večkrat je že skušala, da ji zaveže jezik, ali laže bi bilo ustaviti klepetce na strehi kakor jezik te ženske. Nazadnje je Trina zagrozila, da odpove sama, če ostane Rus v službi. S tem je pridobila gospodinjino zase, ker je Trina napravila včasih marsikako delo mesto nje in je bila povsod spretna.

Gospodar je bil s hlapcem zelo zadovoljen in ga je tudi vedno branil. Dan za dnevom je spoznaval, koliko napravi ta človek. Konji so se za teh par tednov poredili in svetili kakor nikdar prej; krave so dajale dvojno mero mleka, ker so bile dobro rejene in krmljene. In slednjič je prišlo do prepira med možem in ženo. Gospodar je nastopil resno.

»Tako žensko, kakor je Trina, dobiš lahko vsah dan, takega hlapca pa ne, kakor je Rus!« —

(Dalje.)

† Monsignor Anton Zupančič.

V boljšo domovino se je preselil 7. septembra iz naše srede mož svetosti in dela, preblagi gospod monsignor Zupančič, odbornik ustanovitelj Katoliškega tiskovnega društva in njegov načelnik od l. 1887. do l. 1903.

Rodil se je v Ljubljani 13. januarja 1841.; prvo sveto daritev je prinesel Gospodu l. 1867. po končanem III. letniku bogoslovja. Od l. 1868. do 1881. je služil kot duhovni pomočnik v Šmartinu pri Litiji, Mengšu, v Cerkljah na Gorenjskem in pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Jeseni l. 1881. je postal namestujoči, l. 1882. pa pravi profesor duhovnega pastirstva, katehetike in pedagogike, kar je ostal do konca šolskega leta 1909. Vsled slabotnega zdravja

je moral, dasi nerad, zapustiti službo in stopiti v zaslužni pokoj. In še potem je v sobotah in dnevih pred prazniki prihajal v izpovednico, celo zadnji sobotni večer je še izpovedoval; zadnjo nedeljo ni več mogel maševati.

† Monsignor Anton Zupančič.

Zupančič je bil priden in skromen gospod. Za slovenske liste je pisal že v gimnaziji, sotruden je bil pri »Novicah«, »Glasniku«, »Danici« in »Koledarčku Družbe sv. Mohorja.« V čitankah za srednje šole je nekaj njegovih spisov. Njegov prevod »Fabiola« od kardinala Wisemana je izšel kot dar Mohorjeve Družbe l. 1867.

Da bi olajšal učenje duhovnega pastirstva, katehetike in pedagogike v ljubljanskem semenišču, je po nalogu knezoškofa Krizostoma napisal »Duhovno pastirstvo«, v treh letih (1882.—1885.). V drugem popravljenem natisku je knjiga, danes menda že vsa razprodana, izšla vnovič l. 1894. Druga njegova knjiga »Pedagogika« je izšla po »Duhovnem pastirju«, l. 1888.

Rajni je bil mož tihega dela in tihega opazovanja; mnogo je potoval, napisal tudi v Letopisu Matice Slovenske l. 1879. »Žalostna 1800-letnica ali posuto mesto Pompeji«. Sodeloval je pri »Slovincu«, bil je načelnik in s tem tudi duša »Katoliškega tiskovnega društva«. Društveni koledar je urejeval od l. 1879. naprej in vneto in neumorno skrbel za upravo društva.

Pokojni monsignor je bil tudi konzistorialen svetnik, sodnik pri zakonski sodnji in izpraševalec kandidatov za samostojne službe, nekaj časa tudi škofijski nadzornik verouka in verskih vaj na ljubljanskem učiteljsišču.

Katoliško tiskovno društvo je najlepši spomenik moža, ki je vse svoje življenje

posvetil samo delu za Boga in bližnjika, vse svoje delo posvetil krščanski vzgoji in izobrazbi ljudstva ter namestnikov božjih.

In njegovo tiho delo živi med nami, njegovo od Boga blagoslovljeno delo rodi tisočeren sad in v srcu vsakega prepričanega katoliškega Slovenca živi hvaležen spomin na prečastitega gospoda, živi vroča molitev k Bogu: »Večni, povrni mu, kar nam je dobrega storil!«

† Jurij Breznik.

Dne 4. februarja 1915. je umrl v rezervni bolnišnici Nagy Varod priljubljeni mladenič Jurij Breznik, od c. kr. domobranskega pešpolka štev. 4 dodeljen c. kr. trenski diviziji štev. 3. Izguba tega mladeniča zadene njegove neotolažljive starše tem huje, ker so z njim izgubili tretjega in zadnjega sina. Peter je podlegel legarju v Celovcu, in Jožef jima je v večnost sledil. Priletnim staršem najiskrenejše sožalje, saj se bodo gotovo sinovi sešli nad zvezdami!

† Anton Uršnik.

Smrt kosi, nič ne izbira. Dne 24. marca 1915. je podlegel legarju v celjski vojaški

Jurij Breznik,
umrl v Nagy Varošu.

Anton Uršnik,
umrl v Celju.

bolnišnici 33letni Anton Uršnik, obžalovan od že priletnih staršev in prijateljev. Pokojni je služil pri

Peter Štebi,

doma iz Črnuč, je padel v Galiciji 10. julija 1915.

noma vsa otopela in nisem mogla ne dihati ne govoriti; samo čudila sem se še lahko domačinki, ki je mrzlo in mirno stopala okoli mene in pospravljala, medtem ko so meni pnele in bile žile na tilniku in v sencih in jaz najbliže — takrat je prišlo Tvoje pismo, un biglietto di cielo (pismo iz neba) in — jaz se ne šalim, carissima — in me je vzbudilo spet k življenju. Nisem kriknila, tudi nisem padla v nezavest; niti eno niti drugo bi se ne bilo spodobilo, in človek mora, naj se zgodi, kar hoče, človek mora varovati dostojnost, celo v Indiji. Toda planila sem pokoncu in ubežala mi je vroča beseda, cielo! ali kaj podobnega (toda slišal me ni nihče) in to pretresenje, odpusti izrazu, me je podelilo življenju — angleškemu življenju v Kalkuti — še za eno sezono.

Ti se torej hočeš poročiti? Kaj o tem mislim? Nič, moja preluba, jaz sploh ne morem nič misliti; to se pravi, z največjim naporom mi ni mogoče, da bi si predstavila malo vilo Mab v strašni žaloigri zakonskega življenja. Toda odpusti mi! Ne smem Ti jemati poguma. »Bodi brez skrbi!«

Te slišim, »meni ne more nihče vzeti poguma.« Vem dobro; zato bom tudi odgovorila na Tvoje pismo, in sicer v izrazih, ki bi drugo deklico umorili; Ti boš imela zanje samo rahel smehljaj.

Vprašanja, ki mi jih zastavljaš, se bodo počasi, počasi sama rešila; toda jaz se ne morem odreči zadoščenju, ki ga bom pozneje imela, ko se spet snideva in Ti bom lahko dejala: »Saj sem Ti rekla!«

In zdaj, preluba moja, moja predraga, mala Mab, Ti hočem vse povedati. Dosedaj si bila še otrok, ki v pritličju ali v prostori prijazni loži opazuje igro na odru ter pri tem mirno liže karameli ali zoblje grozdje. Gotovo si Ti že večkrat mislila, koliko lepše bi bilo, če bi bilo mogoče stopiti na oder, pomešati se med viteze in kralje, kraljčine in junakinje in igrati sama svojo vlogo; zavidala si igralce in si razodela usodno željo, posnemati jih.

Tvoja želja se je izpolnila. Kakšno pa je za kulisami? Tu so principi in princezinje v vsakdanji obleki; leno sede na gledališki šari, pripovedujejo si škandale in pijejo žganje. Sir Galahad ljubimka z Elaine in

Vivien se prilizuje staremu Merlinu¹, in sicer ne radi njegovih čarodejstev, temuč radi njegovega denarja. Zlati šlem kralja Arturja je kršec, njegova svetla prnja iz papirja in njegov meč Ekskalibur pozlačen kol iz plot, strašni grom prihaja iz starega soda in plameneči blisk je kosček magnezije. Kaj takega seveda nisi pričakovala, seveda ne! Tudi meni ne veruješ; smatraš me za staro, hreščečo vrano, ki prorokuje nesrečo, dasi so njena prorokovanja prazen nič.

In usodni: nikdar več! Da, ta nikdar več! To pomeni, da se nikdar več ne povrneš med gledalce, da ne boš nikdar več gledala, temuč samo igrala. Skrij se, kolikor Ti drago, za stare kovčge in okraske. Kadar ravnatelj zapove, moraš nastopiti in doigrati svojo vlogo na odru. Tu ni moči ubežati. »Počeno srce«, »vroče solze«, »užaljen ponos«, »nikdar več nepovračljive možnosti«: vsega tega ne moreš in ne

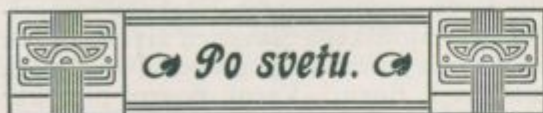
¹ Sir Galahad, vitez od omizja kralja Arturja, znan vsled svoje nedolžnosti, Merlin, znamenit čarodejec, ki ga premoti vlačuga Vivien.

(Grom. prev.)

pešpolku št. 87, kjer je dobil tudi kal bolezni. Bil je kremenit krščanski mladenič in nam ostane trajno v spominu.

Dragi Anton, spavaj v Bogu!

M. F.

Svetovna vojska.

Nemci na severnem bojišču vedno napredujejo. V velikem krogu gredo okoli Rige, stoje v krogu pred močno trdnjavo Dvinsk (Dünaburg), južno od trdnjave so prebili rusko fronto in se globoko zajedli v rusko bojno črto, ruska armada je v prostoru Lida in ob Njemenu v nevarnosti, da jo nemške čete odrežejo. Močno utrjena Vilna, važno križišče ruskih železnic, je padla v nemške roke. S silovitim prodiranjem gredo Nemci proti Minsku. Dosežen

Slučaji v svetovni vojni. Vsled strela razsuta cerkev v štepanovici, v kateri je pa Marijina podoba ostala docela nepoškodovana.

je že Novogrodek. Na južnem delu fronte so se morali v zadnji bitki vrženi Rusi umakniti nazaj na Seret, kjer je nekač časa bil odmor; v trdnjanskem volhinjskem trikotu so brezuspešno izkušali z ljutimi protinapadi omajati našo bojno črto. Njihova z močnimi silami izvedena ofenziva se je zlomila vsled hrabrosti naših junaških čet. Sovražnikov poizkus, da bi prekoračil Ikvo, se ni posrečil. Z železno vztrajnostjo in točnostjo se premikajo velike zasledujoče armade, majhni navidezni uspeh novega carjevega visjega poveljstva v Galiciji ni rodil pričakovanih sadov. Ruska sila je morala odnehati.

Italijani ne morejo nikamor. Strašne laške izgube v prostoru pri Bovcu pričajo o hrabrosti naših branilcev dokaz, da žene Italijan svoje ljudi samo v gotovo izkrvavitev in smrt. Nič mu ni pomagalo, če je ljuto napadal toliminsko območje, bombardiral je tudi Doberdobsko planoto, vse brez uspeha. V ročnem metanju na bajonet in z ročnimi granatami ga naši junaki drže z neizprosno vztrajnostjo pred prvimi postojankami, treba pomisliti: po štirih mesecih krvavih bojev pred prvimi postojankami. Zelo ljuto je streljala laška artiljerija na planote Lavarone in Monte Piano. Naši vojaki na laški fronti čutijo, da jih Italijan ne more vreči iz sedanjih postojank, ki so strahovito utrjene. Laška pehota ne more zdržati naših vojakov v bojih na nož.

Tekom zadnjega časa se je začelo novo gibanje proti Srbiji; naša in nemška artiljerija sta obstreljevali Belgrad in srbske postojanke v Mačvi.

Na zahodnem bojišču so se začeli gibati Francozi med Souchezom in Neuville kakor tudi v Champagni. Napadi niso imeli uspeha. Zračni boji so bili tudi tekom zadnjega časa zelo ljuti, sovražnik ima velike in občutne izgube.

Zdi se, da hočejo zavezniki proti Turčiji izvesti nov napad, ker zbirajo v Egejskem morju nove čete. Na Dardanelah se bijejo krvavi boji za strelske jarke. Na

Balkanu se je ententa pri Bolgarih zamašila; vidno je, da hoče Bolgarija uresničiti svoje narodne cilje in združiti vse

Bolgarke v svoji narodni noši.

Bolgare. Izvršila se je splošna mobilizacija; vlada je izjavila, da mora vzdrževati oboroženo nevtralnost.

Rešilna priprava za ponesrečence v podmorskih čolnih. (Drägerjev rešilec.)

Odkar se je delovanje podmorskih čolnov tako razvilo, v mislih imamo posebno podmorske junake osrednjih držav, se je izkušalo pomagati tudi pomorščakom,

smeš omeniti ter si tudi ne upaš. Obriši svoje solze, opogumi se, mala Mab, in junaško stopi izza kulis. Igraj dobro svojo vlogo! Obnašaj se ponosno, vzvišeno in zametujoče; bodi hladna v globočino srca in ošabna kot Mefisto; zaničuj vse ljudi in vse stvari, in občinstvo Te bo oboževalo. Svet vidi rad, da se ga zaničuje. Nevoščljive oči Te bodo zle skozi operna kukala, da bi zapazile nered na obleki, madež na Tvojih rokav ali na Tvojem obrazu. Ne odpuščaj si ničesar in zaničuj jih! Povrnili Ti bodo z zavistjo, toda kaj je na svetu lepšega, kakor pustiti se zavidati? Igraj svojo vlogo dobro! Več ni mogoče zahtevati od nikogar; kajti življenje je samo igrokaz.

Toda če se vrneš v prostore za preoblačenje — nočem ničesar reči. Qui vivra, verra! (Kdor bo živ, bo videl.)

Tvoj bodoči mož je pač oni fini mladenič, ki sem ga — davno, davno je od tega — poznala? Bob — Bob — kako se vendar imenuje? Jaz se še dobro spominjam, kako si z njim občevala, kako si smejala njegove poizkuse, da se spravi s Teboj, kako si se smejala njegovi otožnosti in

ga z eno besedo ali z enim pogledom spel ovila okoli prsta. Jaz sem ga imela pre rada; on je imel srce in to je nekaj vredno; navadno ta stvarica v svetu okameni. Mislim, da bo moja mala Mab z njim srečna, če, če — ali naj povem? — če ne bo pogosto stresala nad njim svojih muh in trmice. So narave, ki prenašajo vse z neverjetno, zdi se, z neizčrpljivo potrpežljivostjo, težko vzplamte kakor hraščevina. A nekega dne zažore v močnem, strastnem ognju in umrejo potem žalostno v majhno lučko in pepel. In jaz mislim, da Bob — kako mu je pač ime? — da Bob spada k takim naravam.

Mab, ljuba mala Mab, če se hočeš poročiti, vzemi plavolasega kaplana: ki nima sledu o možganih in samo osemdeset funtov na leto, in Ti boš srečna.

Sicer v družbi ne boš imela vloge, a med svojimi kokošmi, v svojem zelenjadem vrtu in ob ljubezni dobrega moža boš srečna.

A kdo želi biti dandanes srečen? — Nihče. — Jaz vsaj vidim, kako pol sveta tepta svojo srečo z nogami.

Pošiljam Ti majhen dar iz Indije. Upam, da se po potu ne razbije. Z napestjo pričakujem Tvojega poročila o poroki. Piši mi v svojem najkrepkejšem načinu; tu imamo sedaj najbolj vroč poletni čas in že dolgo nobenega škandala. In piši mi natančno, kaj je kdo govoril in kako je bil kdo oblečen. Kolikor vem, boš Ti ohranila pri vsem tem mirno kri in vse opazovala. Napiši mi vse vsakdanjosti, s katerimi Ti bodo voščili dolgo življenje in srečo, kam boš šla na ženitovanjsko potovanje kako si se držala kot mlada žena — nekaj čisto drugega kakor zaročenka —, kako je bilo Tvoji nravi in srcu, ko se je bitje, s katerim si neločljivo vezana do smrti, odkrilo v vseh svojih skrivnostih in nežnostih. Ubogi papisti, ki nimajo skoraj nikjer druge prav, so prav zadeli, da smatrajo zakonsko zvezo za neločljivo. Da, morala bi se upostaviti še strožja postava, da se zakon niti po smrti ne more ločiti; za vsakega človeka je dovolj, če se mu odkrije samo en svet in nič več. Moj Bog! Česa Ti ne pišem!

(Dalje.)

ki bi se v čolnih ponesrečili. V prvem hipu se zdi, da je posadka podmorskega čolna za večno izgubljena, kakor hitro se čoln več ne more dvigniti na površje. Zrak, ki je v čolnu, izginja, ponesrečenci bi se morali zadušiti: ubežati iz čolna se zdi nemogoče — pomisliti je treba samo na strašni vodni tlak, ki teži že v globočini 20 metrov. Raztrgal bi pljuča. Da bi se to zabranilo, imajo nemški podmorski čolni pripraven aparat, po imenu Drägerjev rešilec.

Naprava ima tri naloge:

Najprej mora pri menjajočem se vodnem tlaku omogočiti zadostno dihanje. Nosilca mora gnati na površje; ker pa je naglo zapuščanje globočin zelo nevarno zdravju, mora ponesrečenec dviganje tako poljubno uravnati, da se če treba, tudi lahko ustavi; slednjič ga mora aparat dalje časa držati nad vodo.

Priprava, ki odgovarja vsem tem zahtevam, je pred uporabo majhen zavojček, ki se lahko spravi in tehta samo šest kilogramov. Zraven ima še 5½ kilogramov svinca za uravnavanje. V par sekundah si ga mož obleče kot plavalni telovnik. Oblečen mornar se lahko nemoteno kreta v vodi in na suhem. Ušesa so odkrita, na oči si dene očala za potapljače. Z rešilecem opremljen mož lahko eno uro diha, ne da bi mu bilo treba dovesti novega zraka. Potrebno množino zraka nosi na sebi. Dihalna priprava obstoja iz cilindra s kisikom in priprave, ki vsesuje ogljenčevo kislino, iz dihalne vreče na hrbtu, iz ustnika in zatvore nosnic in potrebnih cevi. Obe ustni zatvornici uravnata izdihano in vdihano sapo tako, da mora vedno skozi patrone s kalijem in prihaja očiščena v dihalno vrečo. Da se izenači vodni tlak v globočini, je rešilec napolnjen s stisnjnim zrakom; nepotrebni zrak uhaja skozi umetne zatvore. — Tako je tudi drznim podmorskim junakom dano vsaj upanje na rešitev.

Tisti, ki klepajo smrti koso.

Neki mister Hamond v Ameriki se je trudil noč in dan, iz same prijaznosti do Evrope, da izume kako bolj uspešno orožje, ki bo spravilo nemirne Evropejce

nastane kemična reakcija, ki združi obe sestavini v gorečo kašo. Ta izprememba se dovrši tako hitro, da je sedem sekund zatem, ko je zapustil izstrelek cev, okoli 45 kilogramov termita razžarjena gošča, ki se izlije na zadeti kraj in požge, kar

Rešilna priprava za podmorske čolne.

čimprej v kraj. Poizkusil je torej, kako bi napolnil izstrelke velikih možnarjev s termitom. Ta prah sestoji iz železnatega oksida in aluminijevih opilkov. Ob veliki vročini, ki se razvija pri izstreljevanju,

je živega. Moderni topovi nesejo 8000 do 16.000 metrov daljave, torej je dovolj časa za kemično reakcijo, ki premeri izstrelek zračno pot v 16—30 sekundah. — Novi »dobrotnik« človeštva mister Hamond

je demonstriral svojo iznajdbo v Bostonu v delavnici Submarine Signal C. Devet funtov termita je prebilo pri vročini 1000 stopinj Celzija 2½ cm široko luknjo v jekleno ploščo, ki je bila namenjena za ladjo — koliko večjo luknjo bi naredilo sto funtov termita? Ali mister Hamond se ni ustavil ob tem. Žareča kaša ne bi morda pogubila še vseh na kraju izstrelka, ker se ne razkropi enakomerno na vse strani, treba je torej še dušljivega plina. Izstrelek bo napolnjen do polovice s termitom, v drugo polovico pride strupeni plin: pruska kislina (Blausäure), ki se bo razvila tudi med letom izstrelka. Kar ne bo požgala kaša, bo pomoril plin, glavno je, da bo več ljudi

Bolgarski godec-kolednik v narodni noši v Dragajevcu.

mrtvih, do kraja mrtvih, da ne bodo imeli zdravniki posla. Mister Hamond je pisal o izvrstnosti svojega izuma v »Mac Clures Magacine« in je izvajal dobrodušno: »Dokler bo vojska, bo tista država na boljšem, ki bo imela več uničevalnih sredstev; vojska, to je toliko kakor uničenje, razbijanje, morenje, smrt. Prazno je pregovarjati se o različnih metodah vojska, čim strašnejša je vojska, tem bolj bo preplašila množice. Veliki nemški možnarji so naredili več za preprečitev vojska kakor vsa mirovna pogajanja. In tako naj služijo tudi moji termitovi izstrelki namenu, da zagotovijo mir.«

Naša mornarica.

»Čikaški dnevnik« v Ameriki je bil prinesel l. 1912. slike naših bojnih brodov, poleg slik je bil podatek izpod domoljubnega avstrijskega peresa: — O naši mornarici je izrekel slavní angleški admiral laskave besede:

»Z angleškimi ladjami in z avstrijskimi častniki in moštvom si upam zavzeti ves svet.«

Te besede so vredne, da bi jih vklebali v marmor na čelo vhoda naše mornariške Alma mater na Reki, v večni spomin in izpodbudo, kajti bile so izročene v času kitajskih zmed, ko je imel angleški admiral priliko občudovati hladnokrvni pogum naših častnikov in moštva.

»Ladje iz lesa, ali srca iz jekla!«

Tako je označil svojo mornarico naš veliki nepozabni Tegetthoff dne 20. julija 1866., ko je združil svojo majhno brodovje v kanalu Fazana, da ga vodi proti sovražniku. Leseno brodovje je zbral Tegetthoff s svojo železno energijo iz starih lesov,

ki niso bili več za rabo. Sovražnik je nastopal z mogočnimi, z železjem okovanimi velikani. Ali: »Lesene ladje — jeklena srca«.

Veliko in ponosno se je šopirilo sovražno brodovje pri Visu. Videlo se je, da ga ni mogoče premagati. In ko je prišel veliki hip napada je opozorila neka plašljiva duša admirala: »Danes je petek.« — Tegetthoffove sinje oči so vzplamenele, prepričevalno je rekel: »Petek za sovražnika, za nas bo svetek.«

Vis, zeleni, s trnjem ovenčani otočič. Tvoje ime doni kakor glas trobente, kadar in kjer se govori o junaških dejanjih in preziranju smrti. »Malo nas je ali smo ljudje.«

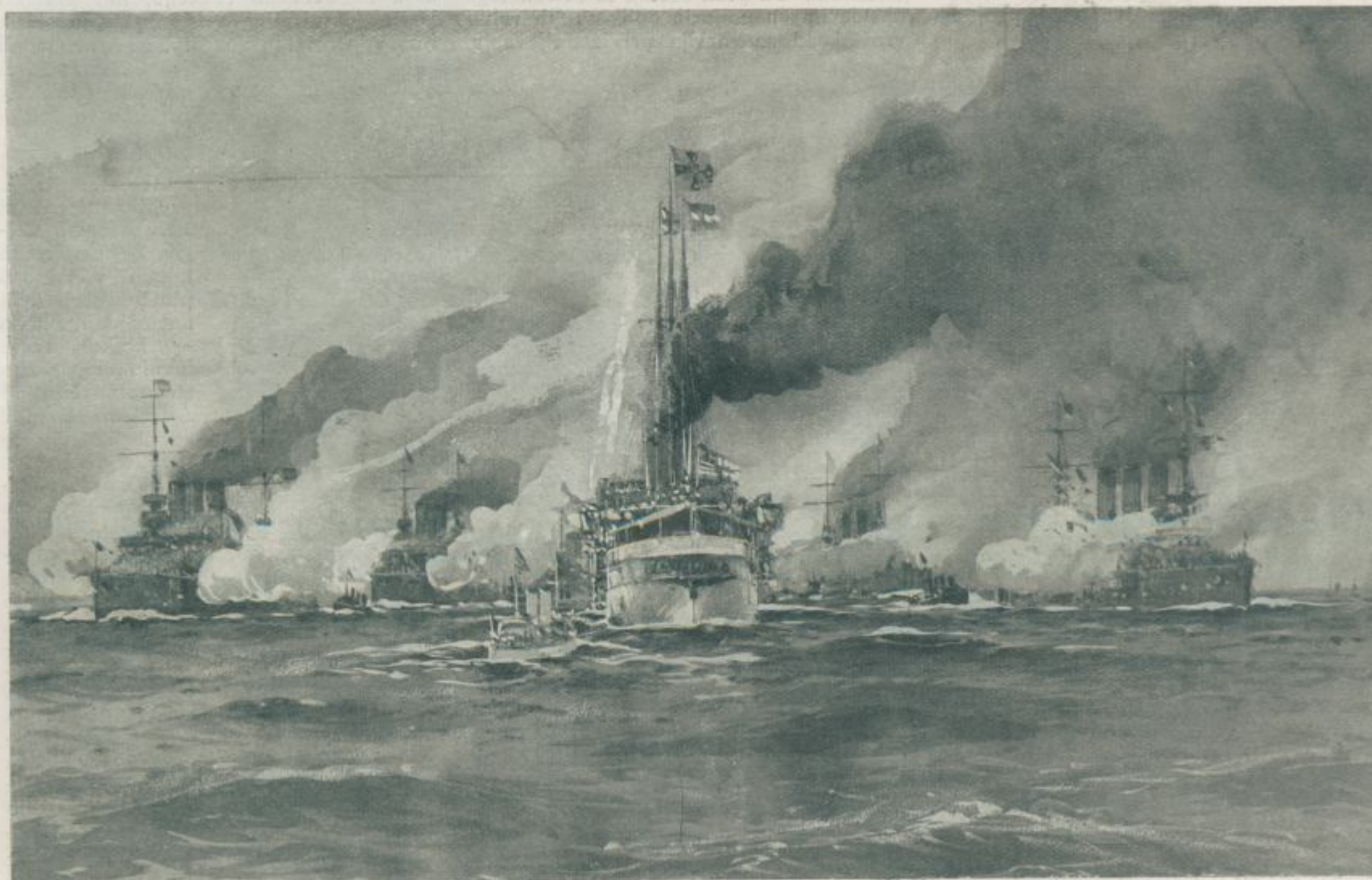
»Kdor je videl razjedene skalovite bregove Dalmacije in Istre, razume, da se rode na teh pečinah mornarji, kakor jih ni najti boljših in bolj pogumnih v nobenem delu sveta.« — Tako se je izrekla o njih nedavno priznana avtoriteta. Divje peneče se, se zaganja tam morje med pečine, si napravljaja skrite zalive, pokriva smehlja nevarne čeri, votli skale, dolbe jame. Nenadoma pripleše besna burja z gorovja, razburi in razdraži vode v jamah, zalivih in ožinah, da planejo ljute druga na drugo izza skal, da se zavrtijo v divjem plesu in prete v srditem valovanju, da razbijejo in uničijo vse, kar jim pride na pot.

Med temi nedostopnimi pečinami in čermi je brodil od vekov sem strašni sin kršnih gora. Komu ni znano, koliko dela, skrbi in izgub so napravljali ponosnemu Rimu »predrzní Ilirci« in »nesramni Liburnijci?« — In bogate Benetke so plašili »roparski Uskoki«. — Cela brodovja je pošiljala mogočna ljudovlada napram »surovim razbojnikom«, a jih ni mogla ugnati. Ugnezidili so se kakor sokol med skalami, na svojih vitkih šajkah so se prikazali in nagloma izginili — napadali so

benečanska brodovja in mesta. Stoletja je trajal ta boj. In teh drznih rodov potomci žive še, lastna jim je žilavost slovanske krvi, vzrasli med ledenim pišem, burje, žarečimi pečinami, so podedovali vse čednosti svojih očetov. Ti junaški dečki so temelj in moč naše mornarice.

Valenštein je bil prvi, ki je ustvaril Avstriji vojno brodovje, da ga pošlje nasproti švedskemu kralju. V prejšnjih pomorskih bitkah so ladje večinoma najemale, kakor so najemale vojake. Don Juan d'Austria je poveljeval v bitki pri Lepantu španskemu brodovju. Karl VI., Marija Terezija in Jožef II. sta pač uvidela potrebo vojnega brodovja in poizkušala sta vzdrževati ob južnih bregovih vsaj brodovje iz najetih ladij ali vse se je razbilo vsled slabega stanja tedajnih financ. Do konca 18. tege stoletja je vladala beneška ljudovlada kolikor toliko okoli Adrije. Ko je stala ljudovlada na svoji višini, je imela trgovinsko brodovje 3300 bark, vojno brodovje je štel 40 galej in 300 manjših bark. Ob koncu svoje slave je imela Benečija 8 linijskih brodov, 6 fregat in nekaj manjših bregantin. Avstrija je imela nekaj topničark in drugih manjših šalup, ki bi ne bile zadostovale za obrambo bregov, Trsta in Reke, da ni bilo že tedaj jeklenih src na slabem brodu in na trdih skalah. Prišla pa je prva koalicijska vojna. Ošabni krilati lev sv. Marka je povesil krila, mir pri Campo Formio 1797. je določil Avstriji Benečijo do Adiže, in je spravil Dalmacijo z otoki in Kotorom pod krila dvo-glavega avstrijskega orla. (Dalje.)

Darujte za „Rdeči križ“!

K naši mornarici: Avstrijske bojne ladje pred Brionskimi otoki.